

*Ansvar*et för Svenska kyrkan

Svenska kyrkan var under 1900-talets första decennier en ekumenisk aktör av rang. Kontakterna med den världsvida kyrkan, en vision om att ta fasta och bygga vidare på det allmänkyrkliga arvet och ett uppvaknat akademiskt intresse för kyrkans praktiska liv ledde till reformer, och Svenska kyrkan var på väg att förnyas. Men utvecklingen gick åt ett annat håll. Istället för teologisk, andlig och pastoral förnyelse hamnade kyrkan i ett kyrkopolitiskt skyttegravskrig, som koncentrerades till ämbetsfrågan. För eller emot gjordes till en fråga om bibelsyn, och därmed var lösningen definitiv.

Utan vinnande argument blev det ett utnöttningskrig, och medan Svenska kyrkan var upptagen av sig själv låg landet fritt för SAP:s programmatiska sekularisering av folket och statliga institutioner. Strategin var genial.

Högkyrkligheten blev symbolen för motståndet mot kvinnliga präster och bekämpades målmedvetet genom att kyrkans beslutande organ steg för steg förändrades. Biskopsvalen reformerades, kyrkomötet kommunaliserades och genom utnämningar och tillsättningar på ledande befattningar påskyndades utvecklingen. Strategin att marginalisera högkyrkligheten lyckades, och i historiens ljus framträder den högkyrkliga reträtten tydligt. Men vad som också blir tydligt är hela Svenska kyrkans försvagning. Kyrkopolitiskt förlorade högkyrkligheten, men för vinnarna blev det en pyrrhuseger. Kyrkopolitiken hade utgjort ett ensidigt fokus, och alla andra frågor hade behandlats utifrån den om ämbetet. De som framför andra tjänade på saken var män som genom att förespråka kvinnliga präster själva blev biskopar.

Av högkyrkligheten återstår en spillra. Bra säger några, men det skedde till priset av att den så angelägna teologiska, andliga och pastorala förnyelsen uteblev. Detta har samtidigt resulterat i en kraftigt försvagad kyrka, eftersom många av dess mest hängivna medlemmar känner sig svikna och vilsna och undrar hur de ska hantera situationen. Exempelen på detta är många: ett gudstjänstliv på avveckling, ett läromässigt förfall, pastoral stordrift och en ledning som likt Voltaires *Candide* trosvisst förkunnar att allt är väl.

Om man, efter att ha konstaterat detta, har någon klarsyn till övers, vad kan man då göra idag? Hur ska man hitta en konstruktiv ansats som leder vidare? Inte i första hand kanske strukturellt, utan för den enskilde? Ja, till att börja med måste alla skyggglappar av. Denna uppmaning gäller lika mycket Svenska kyrkan i stort. Analysera och se verkligheten sådan den är! Det är först då det går att agera på ett konstruktivt sätt. Att ljuga för sig själv, att låtsas att det är bättre eller sämre än vad det är leder inte någon vart.

För många resulterar tillvaron i Svenska kyrkan av idag i brännande frågor som rör deras livssituation på djupet. Situationen påverkar var och en personligen: i församlingen, i tjänsten, i hemmet och i det inre andliga livet. I vad finner man kraft när det man ser och upplever så ofta tar på orken och bryter ner? Var finns en gudstjänstgemenskap som ger det som behövs,

ord och sakrament, utan tjafs och kladd? Var går gränsen för vars och ens ansvar i och för kyrkan? Har vi som enskilda medlemmar, även som ämbetsbärare, ansvar för kyrkoledningens avfall och felprioriteringar? Är läget idag radikalt annorlunda och värre än vad tidigare generationer kristna fått uppleva?

Hjälp till att orientera sig kring dessa frågor kan man faktiskt få från s.k. *överlevnadsstrategi*. Sådana kunskaper kan i en allvarlig situation vara skillnaden mellan liv och död. För en kyrkokristen handlar det naturligtvis inte om vilka bär och rötter man kan äta eller hur man går i bivack, utan om hjälp att i sin situation inte förhast sig, att ställa de rätta frågorna, orientera sig och planlägga fortsättningen.

Till att börja med måste man acceptera den situation man befinner sig i. Varför inte låta framlidne Carl Strandberg göra analysen: Högkyrkligheten har förlorat alla viktiga frågor. Så var det med det. Det är svårt att säga emot, så låt oss då gå vidare!

För många är medlemskapet i Svenska kyrkan närmast smärtsamt, men är man medlem så är man, och medlemskapet gäller Svenska kyrkan sådan hon är, på ont men också på gott. Ingen kan låtsas stå vid sidan om. Varje ämbetsbärare är en del av en ämbetsstruktur, där man står i gemenskap med samtliga ämbetsbärare. Vad den enskilde än anser om saken förändrar det inte faktum.

Det första steget måste vara att släppa illusionerna! Varför låtsas att kyrkomötet, som det nu organiserats, är något annat än en politisk kongress? Varför låtsas att Kyrkoordningen uppfyller de nödvändiga kriterierna för att vara en sådan? Varför låtsas att biskoparna är vad de låtsas vara? Det kan låta negativt, och oppgivet – men det är bara när illusionerna får falla som man kan se det egna ansvaret och sträva efter förändring. Varje enskild, lekman eller ämbetsbärare, har naturligtvis ett avdelat ansvar. Somligas är större än andras och ingen har ansvar för allt. Det kan naturligtvis vara nog så jobbigt och påfrestande att inse detta. Den uppoffringen är vi skyldiga att göra, och ansvar kommer till slut att utkrävas av alla. Men vad stiftschef NN har sagt och gjort, det är vederbörande ansvarig för, inte den enskilde kyrkomedlemmen. I insikten om vad den enskilde egentligen behöver ta ansvar för ligger en möjlighet till befrielse.

Viljan att överleva är avgörande. Rent konkret handlar det om att inte ge upp gudstjänstlivet när det tar emot eller blir svårigheter, även om det skulle innebära att resa längre sträckor. I det stora hela handlar det faktiskt om att vilja vara en del av Svenska kyrkan – trots allt. Alternativet blir ohederligt. Oavsett vad som sägs av kyrkans ledning, oavsett hur den utlägger tron, har inte Svenska kyrkans bekännelse förändrats. Den ligger fast. Den som har ett intellektuellt och moraliskt problem är inte den som håller sig till bekännelsen, utan den som för fram en annan tro.

Att högkyrkligheten har förlorat innebär inte att kallelsen att arbeta för apostolisk och katolsk tro har upphört – snarare tvärtom. Den kallelsen har inget bästföredatum. Gräset kan te sig grönare på andra sidan, men kallelsen kvarstår. Den gäller att bevara och upprätta Svenska kyrkan så att hon blir vad hon kunde vara. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något – i de sammanhang de står.

Det är lätt att ta ansvar i framgång. Då vill många vara med. Det är svårare att veta hur man ska ta ansvar i motgång, när andra drar sig undan och läget ter sig hopplöst. I kriget förväntas den enskilde soldaten strida som om allt hängde på honom, men det är aldrig en soldat som har ansvar för helheten. Kanske är detta den viktigaste insikten för den som vill leva och överleva i dagens Svenska kyrka.